

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

Факультет фізичного виховання

Кафедра педагогіки і психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри
педагогіки і психології,
професор Андрюшина Л.Л.

“ ___ ” _____ 2018 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

«Психологія управління»

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Магістр

(ступень вищої освіти)

галузь знань	01 – «Освіта/педагогіка» (шифр і назва галузі знань)
спеціальність	014 – «Середня освіта», 017 – «Фізична культура і спорт» (шифр і назва спеціальності)
факультет	фізичного виховання (назва факультету)
вид дисципліни	обов'язкова (обов'язкова / за вибором)

2018-2019 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни – «Психологія управління» для здобувачів ступеню вищої освіти Магістр, галузі знань - 01 – «Освіта/педагогіка», спеціальності 014-«Середня освіта», 017-«Фізична культура і спорт».

Розробник:

Андрюшина Л.Л., завідувач кафедри педагогіки і психології, професор, к.б.н.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри педагогіки і психології, факультету фізичного виховання, Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту.

Протокол № 17 від “11” червня 2018 року

Завідувач кафедри _____ Л.Л. Андрюшина

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 – «Освіта/педагогіка» (шифр і назва)	Нормативна (за вибором)	
	Напрямок підготовки <u>014 Середня освіта (Фізична культура), 017 Фізична культура і спорт</u> (шифр і назва)		
Модулів – 3	Спеціальність (професійне спрямування): <u>Вчитель фізичної культури;</u> <u>викладач фізичного виховання; методика спортивно-масової роботи</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		2-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____		Семестр	
(назва)			
Загальна кількість годин - 90/90	3-й		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 24 самостійної роботи студента - 66	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Магістр	Лекції	
		12 год.	
		Практичні, семінарські	
		12 год.	
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		66 год.	
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1:2,75

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна “Психологія управління” призначена для підготовки студентів з метою засвоєння психологічних знань з історії розвитку та становлення наукової та прикладної психології управління; опанування методиками вивчення особистості менеджера, методиками діагностики конфліктів та їхнього ефективного вирішення їх в умовах управлінської діяльності.

В результаті вивчення курсу студенти повинні

Знати:

- основні поняття, принципи та методи психології управління;
- аналізуються різні психологічні концепції що виявляють закономірність взаємодії людей;
- характеристики основних психологічних особливостей менеджера (темперамент, характер, психосоціотипи);
- основні характеристики ситуації, що сприяє формуванню професійного вибору.

Вміти:

- діагностувати соціально-психологічні особливості особистості менеджера;
- виявляти особливості мотивації управлінської діяльності;
- діагностувати психологічні бар'єри до управлінської діяльності;

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Зміст і структура управлінської діяльності.

Тема 1. Загальні засади психології управління.

Психологія управління як галузь психологічної науки. Предмет, об'єкт і завдання психології управління. Структура функції та основні категорії психології управління.

Тема 2. Історія розвитку науки управління.

Методологія і методи психології управління. Методологічні засади психології управління. Методи психології управління.

Тема 3. Методологія і методи психології управління

Основні джерела та передумови виникнення психології управління як самостійної галузі знання. Зародження і розвиток ідей психології управління в лоні філософії та соціології. Формування психологічних знань про управління в теорії управління та у сфері психології.

Модуль 2. Психологія управлінської діяльності.

Тема 4. Становлення і розвиток вітчизняної і зарубіжної психології управління

Становлення і розвиток зарубіжної психології управління. Становлення і розвиток вітчизняної психології управління. Розвиток сучасної вітчизняної психології управління на основі нової соціально-економічної парадигми, суверенності, незалежності України. Перспективи розвитку психології управління.

Тема 5. Індивідуально-психологічні, психофізіологічні властивості особистості та їх урахування в системі управління.

Індивід, індивідуальність, особистість в управлінні. Теорії особистості та їх використання в управлінській практиці. Індивідуально-психологічні, психофізіологічні властивості особистості та їх урахування в системі управління. Особливості поведінки особистості у групі.

Модуль 3. Мотивація діяльності керівника.

Тема 6. Психологія особистості керівника.

Психологія особистості керівника. Феномен керівника в історії розвитку суспільства. Керівник (лідер) як об'єкт психологічного дослідження.

Тема 7. Психологічні особливості стилів керівництва.

Управлінські ролі керівника. Мотиваційна сфера особистості керівника. Психологічні особливості стилів керівництва. Психологічні типи керівників.

Тема 8. Авторитет, імідж і влада.

Труднощі, вимоги та обмеження. Якості і риси керівника. Детермінанти та механізми розвитку особистості керівника.

Тема 9. Соціально-культурний етнопсихологічний контекст управлінської діяльності.

Соціально-психологічні параметри управління. Етнокультурні та етнопсихологічні особливості ділового спілкування.

Тема 10. Психологія конфлікту.

Сутність конфлікту. Управління конфлікту.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Модуль 1. Зміст і структура управлінської діяльності												
Тема 1. Загальні засади психології управління.		2				6						
Тема 2. Історія розвитку науки управління			2			8						
Тема 3. Методологія і методи психології управління		2	2			8						
Разом:	30	4	4			22						

Модуль 2. Психологія управлінської діяльності

Тема 4. Становлення і розвиток вітчизняної і зарубіжної психології управління		2				12						
Тема 5. Індивідуально-психологічні, психофізіологічні властивості особистості та їх урахування в системі управління.		2	2			10						
Разом:	30	4	4			22						

Модуль 3. Мотивація діяльності керівника

Тема 6. Психологія особистості керівника.		2				6						
Тема 7. Психологічні особливості стилів керівництва.		2				6						
Тема 8. Авторитет, імідж і влада.			2			4						
Тема 9. Соціально-культурний етнопсихологічний контекст управлінської діяльності						2						
Тема 10. Психологія конфлікту			2			4						
Разом:	30	4	4			22						
Усього годин:	90	12	12			66						

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія розвитку науки управління за кордоном. Розвиток науки управління в Україні	1
2	Сутність предмету психологія управління Функції психології управління Основні категорії психології управління.	1

3	Розвиток ідей психології управління за кордоном. Розвиток ідей психології управління в Україні. Накопичення знань в різних галузях. Передумови виникнення псих. управління як самостійної науки.	1
4	Поняття особистості менеджера. Визначення темпераменту. Визначення своїх рис характеру. Виявлення здібностей, які треба розвивати.	1
5.	Різновиди особистості в управлінні. Управлінська практика і особистість. Мотивація важлива частина управління.	2
6.	Визначення темпераменту. Визначення здібностей. Визначення вольових якостей.	2
7.	Види спілкування. Рольові позиції спілкування Сущність конфлікту. Причини конфлікту. Управління конфліктом.	2
8.	Оптимальна взаємодія співробітників різних типів. Авторитет (тест) Імідж менеджера (опис)	2

6. Практичні заняття (не передбачені)

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Змістовий модуль I. Зміст і структура управлінської діяльності	22
1.	Тема: Загальні засади психології управління. Психологія управління як галузь психологічної науки Предмет, об'єкт і завдання психології управління Структура функції та основні категорії психології управління	6 2 2 2
2.	Тема: Історія розвитку науки управління. Методологія і методи психології управління Методологічні засади психології управління Методи психології управління	8 2 2 4

3.	Тема: Методологія і методи психології управління. Основні джерела та передумови виникнення психології управління як самостійної галузі знання Зародження і розвиток ідей психології управління в лоні філософії та соціології Формування психологічних знань про управління в теорії управління та у сфері психології	8 2 2 4
	Змістовий модуль II. Мотивація діяльності керівника	22
4.	Тема: Становлення і розвиток вітчизняної і зарубіжної психології управління. Становлення і розвиток зарубіжної психології управління Становлення і розвиток вітчизняної психології управління Розвиток сучасної вітчизняної психології управління на основі нової соціально-економічної парадигми, суверенності, незалежності України Перспективи розвитку психології управління	12 4 4 2 2
5.	Тема: Індивідуально-психологічні, психофізіологічні властивості особистості та урахування в системі управління. Індивід, індивідуальність, особистість в управлінні Теорії особистості та їх використання в управлінській практиці Індивідуально-психологічні, психофізіологічні властивості особистості та їх урахування в системі управління Особливості поведінки особистості у групі	10 2 4 2 2
	Змістовий модуль III. Психологія управлінської діяльності	22
6.	Тема: Психологія особистості керівника. Психологія особистості керівника Феномен керівника в історії розвитку суспільства Керівник (лідер) як об'єкт психологічного дослідження	6 2 2 2
7.	Тема: Психологічні особливості стилів керівництва. Управлінські ролі керівника Мотиваційна сфера особистості керівника Психологічні особливості стилів керівництва Психологічні типи керівників	6 2 2 1 1

8.	Тема: Авторитет, імідж і влада. Труднощі, вимоги та обмеження Якості і риси керівника Детермінанти та механізми розвитку особистості керівника	4 1 1 2
9.	Тема: Соціально-культурний етнопсихологічний контекст управлінської діяльності. Соціально-психологічні параметри управління Етнокультурні та етнопсихологічні особливості ділового спілкування	2 1 1
10.	Тема: Психологія конфлікту. Сущність конфлікту Управління конфлікту	4 2 2
	Разом:	66

10. Методи навчання

Викладання дисципліни здійснюється шляхом читання лекцій, проведення практичних занять і самостійної підготовки. В лекціях викладаються основні теоретичні положення і актуальні проблеми психології управління. В ході практичних занять проводяться тести які допомагають виявити риси особистості гідні для професійної діяльності менеджера.

11. Методи контролю

Вивчення курсу супроводжується проведенням поточного, модульного та підсумкового контролю за якістю отриманих студентами знань.

Орієнтовні питання до іспиту

1. Коли виникло управління і з чим було пов'язано його виникнення?
2. Як співвідносяться психологія управління та інші психологічні дисципліни?
3. Що є предметом психології управління?
4. Коли виникла теорія наукового управління?
5. Хто був його засновником?
6. Які «школи управління» відомі з курсу психології управління?
7. Які терміни входять в понятійний апарат психології управління?
8. Як розвивався менеджмент?
9. Хто є основним суб'єктом управління?
10. Хто (що) є об'єктом (об'єктами) управління?

11. Що складає зміст поняття «організація»?
12. Що таке «організаційна мета»?
13. Від чого залежать рівні управління?
14. Який фактор має основоположне значення для практики управління?
15. Яку роль виконує контроль в управлінні?
16. Яким чином пов'язаний контроль з іншими функціями управління?
17. Хто в організації відповідає за виконання поточного контролю і контролю за результатами?
18. Як співвідносяться плани організації і контролю?
19. Як пов'язаний контроль з людським фактором в управлінні?
21. Для чого потрібні стандарти при контролі?
22. Що повинен робити менеджер в разі порушення стандартів?
21. Як використовують менеджери зворотний зв'язок для вдосконалення функції контролю?
24. У якому випадку можна говорити про ефективний контроль? Наведіть конкретний приклад контролю і обговоріть його?
25. Що таке «мотив» і що таке «мотивація»?
26. Є синонімами терміни «мотив» і «стимул»? Що таке стимулювання?
27. Які потреби людини?
28. Які з явищ становлять зміст мотиву?
29. Які основні положення теорії А. Маслоу?
30. Чому теорія Д. Мак Грегора називається двофакторною?
31. Чим характеризується «Теорія Х» Д.МакГрегора?
32. Чим характеризується «Теорія Y» Д.МакГрегора?
33. Визначте сутність теорії Ф.Херцберг.
34. Чи можна вважати концепцію Ф. Тейлора теорією трудової мотивації?
35. Чому важко мотивувати людей в процесі праці?
36. Чи потрібно мотивувати керівників? Яким чином, якщо це потрібно?
37. У чому полягає відмінність у мотивуванні керівників і виконавців?
38. Яку роль відіграло поняття мотивації в розвитку менеджменту?
39. Опишіть ситуацію, в якій необхідна мотивація підлеглих.
40. Коли виникає необхідність мотивування працівником? З чим це пов'язано?
41. Що означає мотивація прийняття рішень?
42. Що таке мотивація і чому важко мотивувати персонал?
43. Чим визначається характер мотивації керівника і підлеглого?
44. Яка роль ризику в прийнятті рішень?
45. Чи може принести користь інтуїтивне рішення?
46. Хто має право приймати інтуїтивні рішення?
47. Чим характеризується раціональне рішення?
48. Яке рішення називають оптимальним?
49. Чи приймаються в організаціях оптимальні рішення?
50. Чим відрізняється раціональне рішення від інтуїтивного?

33	33	34	100	50	50	100	20	20	20	20	20	100	100
----	----	----	-----	----	----	-----	----	----	----	----	----	-----	-----

Поточний контроль здійснюється в ході перевірки роботи студентів на практичних заняттях, написання звітів про виконану лабораторну роботу, а також ректорської контрольної роботи.

Знання студентів з кожної теми оцінюються за наступними критеріями:

3 (4-6) бали – студент засвоїв теоретичний матеріал, логічно мислить та будує відповідь;

4 (7-8) балів - студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з рекомендованої літератури, аргументовано викладає його, вміє втілити на практиці засвоєні теоретичні знання, виконує лабораторні роботи за темами;

5 (9-10) балів – студент міцно засвоїв теоретичний матеріал дисципліни, вільно використовує набуті знання, висловлює своє ставлення до проблем при письмовому контролі, самостійно та якісно виконує лабораторні роботи та грамотно оформлює звіти.

Кожен модуль зараховується при наявності у студента звітів з лабораторних робіт. Мінімальна кількість балів, що необхідна для зарахування модулю складає: модуль 1 – 12 балів; модуль 2 – 12 балів.

Студент допускається до підсумкового семестрового контролю за умови зарахування всіх модулів. Підсумковий семестровий контроль є письмовою роботою з трьома завданнями. Завдання мають різний рівень складності: відтворення знань, ідентифікація проблем, використання набутих знань при вирішенні практичних завдань. Перші два завдання оцінюються від 1 до 12 балів, третє до 16 балів.

Контроль за знаннями студентів **заочного відділення** проводиться у формі виступів студентів при обговоренні питань на лабораторних заняттях, модульного та підсумкового контролю. Модулі зараховуються при наявності у студента конспекту першоджерел рекомендованої літератури та контрольних робіт. Максимальна кількість балів за першу контрольну роботу – 20, другу – 20, за роботу на лабораторних заняттях студент може отримати 20 балів. Максимальна кількість балів, що може отримати студент за підсумковий контроль – 40 балів, які оцінюються за наступними критеріями:

20 балів – студент засвоїв теоретичний матеріал, логічно мислить та будує відповідь;

21-35 бали - студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з рекомендованої літератури, аргументовано викладає його, вміє втілити на практиці засвоєні теоретичні знання, виконує лабораторні роботи за темами;

36-40 балів – студент міцно засвоїв теоретичний матеріал дисципліни, вільно використовує набуті знання, висловлює своє ставлення до проблем при письмовому контролі, самостійно виконує лабораторні роботи та грамотно оформлює звіти.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Опорний конспект лекцій.
2. Презентації.
3. Нормативні документи.
4. Методичні розробки

14. Рекомендована література**14.1 Основна**

1. Андрюшина Л.Л. Психологія управління. Курс лекцій для студентів заочної форми навчання, студентів-індивідуальників і іноземних студентів. Автори: Андрюшина Л.Л., Гусаренко М.Ю. Дніпро, 2017 р.
2. Андрюшина Л.Л. Психологія управління. Курс лекцій для магістрів і іноземних студентів. Автори: Андрюшина Л.Л., Гусаренко М.Ю. Дніпро, 2018.
3. Андрюшина Л.Л. Психологія управління: навчальний посібник для магістрів / Савченко В.Г., Андрюшина Л.Л. Дніпро, 2018. 116 с.
4. Блэйк Р.Р. Научные методы управления / Р.Р. Блэйк, Д.С. Мутон [пер. с англ.]. Киев: Высш. шк., 2013. 274 с.
5. Вересов Н.П. Психологія управління. / Н.П. Вересов. Воронеж, 2006.
6. Виханский О.С. Менеджмент. / О.С. Виханский, А.И. Наумов. М., 2008.
7. Жариков Е.С. Психологія управління. / Е.С. Жариков. М., 2002.
8. Захарова Л.Н. Психологія управління: Учебное пособие / Л.Н. Захарова. М.: Логос, 2013. 376 с.

9. Зуб А.Т. Психология управления: Учебник и практикум для академического бакалаврата / А.Т. Зуб. - Люберцы: Юрайт, 2015. 372 с.
10. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы. / Е.П. Ильин. Питер, 2011.
11. Ильин В. А. Психология лидерства - Люберцы: Юрайт, 2015. 312 с.
12. Ильин, Е.П. Психология общения и межличностных отношений [Текст] / Е. П. Ильин. СПб.: Питер, 2010. 573 с.
13. Кабушкин Н.И. Основы менеджмента. 6-е изд. / Н.И. Кабушкин. Минск, 2003.
14. Кашапов Р.Р. Курс практической психологии, или как научиться работать и добиваться успеха: Учебное пособие для высшего управленческого персонала / Р. Р. Кашапов. Ижевск: Изд-во Удм. ун-та, 2000. 448 с.
15. Козлов В.В. Психология управления: Учебное пособие для студ. высш. учеб. заведений / В.В. Козлов, Г.М. Мануйлов, Н.П. Фетискин. М.: ИЦ Академия, 2011. 224 с.
16. Коноваленко В.А. Психология управления персоналом: Учебник для академического бакалаврата / В.А. Коноваленко, М.Ю. Коноваленко, А.А. Соломатин. Люберцы: Юрайт, 2016. 477 с.
17. Королев Л.М. Психология управления: Учебное пособие / Л.М. Королев. М.: Дашков и К, 2016. 188 с.
18. Кнорринг В.И. Искусство управления: учеб. для вуз. Москва, 2012. 288 с.
19. Кремень М.А. Практическая психология управления: пособие для студентов вузов. / М.А. Кремень. Минск: ТетраСистемс, 2011. 400 с.
20. Кулініч І.О. Психологія управління: Навчальний посібник. К.: Знання. 2008. 299 с.
21. Мананикова Е.Н. Психология управления. / Е.Н. Мананикова. М., 2008. 148 с.
22. Мартынов С.Д. Профессионалы в управлении. / С.Д. Мартынов. М., 2006. 211 с.
23. Морозов А.В. Управленческая психология. / А.В. Морозов. М., 2008.
24. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління: Навчальний посібник. К.: Академвидав. 2010. 544 с.
25. Панкратов В.Н. Искусство управления собой: Практическое руководство. / В.Н. Панкратов. М., 2000.
26. Пачковський Ю.Ф. Соціопсихологія підприємницької діяльності і поведінки. / Ю.Ф. Пачковський. Львів: Світ, 2000. 272 с.
27. Ричи Ш. Управление мотивацией / Ш. Ричи, П. Мартин. М.: Юнити-Дана, 2016. 400 с.
28. Столяренко, Л. Д. Социальная психология: учеб. пособие для студ. вузов / Л. Д. Столяренко, С. И. Самыгин. 2-е изд. Ростов н/Д.: Феникс, 2011. 252 с.
29. Спивак В. А. Лидерство. Учебник / В.А. Спивак. М.: Юрайт, 2016. 302 с.
30. Терещенко В. І. Організація і управління: Досвід США. / В.І. Терещенко. К.: Знання, 1990. 48 с.
31. Циба В. Т. Соціологія особистості: системний підхід (соціально-психологічний аналіз): Навч. посібник./ В.Т. Циба. К.: МАУП, 2000. 152 с.

32. Шкурко Я. І. Вплив комунікативних особливостей жінки-керівника закладу освіти на ефективність її управлінської діяльності: Автореферат дис. канд. психол. наук. / Я.І. Шкурко. К., 2000. 19 с.
33. Шуванов, В.И. Социальная психология управления: Учебник. / В.И. Шуванов. М.: ЮНИТИ, 2014. 463 с.

14.2. Базова

1. Возняк Л.С. Психологічні особливості професійної підготовки майбутніх спеціалістів до управлінської діяльності: Автореферат дис. канд. психол. наук. К., 2000. 19с.
2. Зимбардо Ф., Ляйппе М. Социальное влияние. СПб: Питер, 2000. 448с.
3. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы. СПб: Питер, 2000. 512с.
4. Карамушка Л.М. Психологія управління закладами середньої освіти: Монографія. К.: Ніка-Центр, 2000. 332с.
5. Коломінський Н.Л. Психологія менеджменту в освіті (соціально-психологічний аспект): Монографія. К.: МАУП, 2000. 286с.
6. Курс практической психологии, или как научиться работать и добиваться успеха: Учебное пособие для высшего управленческого персонала / Автор-сост. Р.Р. Кашапов. Ижевск: изд-во Удм. ун-та, 2000. – 448с.
7. Ложкин Г.В., Повякель Н.И. Практическая психология конфликта: Учебное пособие. К.: МАУП, 2000. – 256с.
8. Мельник Л.П. Психологія управління: Курс лекцій. К.: МАУП, 1999. 176с.
9. Орбан-Лембрик Л. Психологія управління як сфера психологічної науки: сучасний погляд на проблему // Психологія і суспільство. 2000. №2. С. 107-111.
10. Орбан-Лембрик Л. Е. Основи психології управління: Монографія. Івано-Франківськ: Плай, 2002. 426с.
11. Селье Г. Стресс без дистресса / Пер. с англ. Рига: Виеда, 1992. 109с.
12. Чалдини Р. Психологія впливу. СПб: Питер, 2000. 272с.
13. Шкурко Я.І. Вплив комунікативних особливостей жінки-керівника закладу освіти на ефективність її управлінської діяльності: Автореферат дис. канд. психол. наук. К., 2000. 19с.
14. Щекин Г.В. Как эффективно управлять людьми: психология кадрового менеджмента. К.: МАУП, 1999. 400с.

14.3. Допоміжна

1. Атверет И. Я Вас слушаю ... Советы руководителю, как правильно слушать собеседника: Сокр. пер. с англ. М.: Экономика, 1984. 112с.
2. Роджерса К.Р. Консультирование и психотерапия: Новейшие подходы в области практической работы: Пер. с англ. – М.: ЭКСМО Пресс, 2000. 264с.

3. Лэнд П. Менеджмент – искусство управлять. Секреты и опыт практического менеджмента: Пер. с англ. М.:Инфа, 1995. 143с.

15. Інформаційні ресурси

1. www.sbiblio.com | [biblio](#) |
2. www.psylib.myword.ru